

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

ÜYELERİNDEN

ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN **ERSÖNMEZ YARBAY**,
ŞANLIURFA MİLLETVEKİLİ SAYIN **MEHMET ATILLA MARAŞ**

VE

TOKAT MİLLETVEKİLİ SAYIN **RESUL TOSUN**'DAN
OLUŞAN

MARDİN HEYETİ'NİN

18-20 OCAK 2003 TARİHLERİNDE YAPTIKLARI

İNCELEME GEZİSİ RAPORUDUR.

BİRİNCİ GÜN: 18 OCAK 2003 CUMARTESİ

Ankara Milletvekili Sayın Ersönmez Yarbay, İzmir Milletvekili Sayın Ahmet Ersin, Şanlıurfa Milletvekili sayın Mehmet Atilla Maraş ve Tokat Milletvekili Sayın Resul Tosun'dan oluşan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mardin Heyetimiz 18 Ocak 2003 Cumartesi günü saat 11.00'de TBMM 2 nolu kapıda İzmir Milletvekili Sayın Ahmet Ersin hariç, bir araya gelmiştir.

12.35'te havalanan uçağımız 14.05'te Mardin Kızıltepe Havaalanına inmiş, heyetimiz yetkililer tarafından karşılanmış ve Mardin Polisevi'ne yerleşmiştir.

A.VİLAYET

Heyet, 14.30'da Mardin Valiliği'ni ziyaret etmiştir. Mardin'in tarihi özelliklerini taşıyacak şekilde inşa edilmiş olan Mardin Vilayet binasında önce valinin makamında basına açık kısa bir görüşme yapılmış ve burada heyet üyelerinden Tokat Milletvekili Sayın Resul Tosun kısaca ziyaret sebebini açıklamış ve basının soruları cevaplandırılmıştır.

Daha sonra heyet, Vali Yardımcısı Fuat Gürel, Belediye Başkanı A. Kadir Tutuş(kendisi yoktu vekili vardı), İl Jandarma Komutanı Yavuz Çiçek, İl Emniyet Müdürü Orhan Kaya, İl Sağlık Müdürü Dr. Celal Abakay, İl Milli Eğitim Müdür Vekili Abdulmenaf Bilgin, İl Sosyal Hizmetler Müdürü İzzettin Ercan, Baro Başkanlığı Temsilcisi Av. M.Nuri Özgün, Tabipler Odası Başkanı Hüseyin Nantu, Tic. Ve San. Odası Başkanı Faruk Uğurel, Esnaf ve Sanat. Odası Başkanı Hulusi Kurtuluş, Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı Mesut Eriker, Yrd. Sev. Derneği. Başkanı Şükran Ensari, Türkîş Temsilcisi Hasan Edis, Mardin Sakatlar Derneği Başkanı Hasan Anuk ve Basın Temsilcisi Ahmet Bedir'den oluşan İnsan Hakları Kurulu Üyeleriyle bir toplantı yapmıştır.

Toplantıda sırasıyla;

1-Mardin'i tanıtan bir sinevizyon gösterimi yapılmıştır. 15 dakika kadar süren sinevizyonu edebiyat öğretmeni Murat İlmen'i, dinleyenleri büyüleyecek bir coşku ile irticalen sunmuştur.

2- Mardin Valisi M. Temel Koçaklar İnsan Hakları konulu bir brifing vermiştir.

Brifingde;

a.İnsan Hakları Kurulu'na bugüne kadar yapılan müracaatlar ve sonuçları,

b.İnsan Hakları Kurulu'nun il genelinde yaptığı faaliyetleri, anlatmıştır.

3.Kurul üyeleri heyetimizin sorularını cevaplandırmıştır.

İnsan Hakları Kurulu üyeleriyle yapılan bu toplantıda üyelerin aşırı bir disiplin içinde görüldükleri ve sanki konuşmaktan çekiniyormuş gibi bir izlenim bıraktıkları gözlenmiştir. Verilen cevaplar hep olumlu ve Mardin'de hiçbir insan hakkı ihlalinin bulunmadığı istikametindeydi. Üyelerden kimse konuşmaya yanaşmıyordu, konuşan tek kişi kurul üyesi Esnaf ve Sanatkarlar Odası Başkanı Hulusi Kurtuluş'tu, o da Mardin'de hak ihlali olmayacağını tekrarlayıp durdu.

Soru cevap faslında İnsan Haklarıyla ilgili ne tür eğitimin verildiği sorumuza, ilgili mevzuatın anlatıldığı cevabı verildi. O arada üyelerden biri kamu görevlilerine insan Hakları konusunda hangi eğitimin hangi dersin nasıl verileceği konusunda ellerinde malzeme bulunmadığını ağzından kaçırarak verilen eğitimin aslında rutin bir işlem olduğunu farkına varmadan satır aralarına yerleştirmiş oldu. Baro temsilcisinin bu konuda ihtiyacı olan kuruma yardımcı olacağını orada açıklamış olması da aslında ciddi manada İnsan Hakları Eğitiminin verilmediğinin yine satır aralarına yerleştirilmiş bir versiyonuydu.

Özetle, valilik dosyalarda kayıtlı bilgileri heyetimize aktarmış ancak kamu çalışanlarına ciddi manada İnsan Hakları Eğitiminin verilmediği anlaşılmıştır. Bununla birlikte sadece

İnsan Hakları Kurulu'nun varlığı ve hakkı ihlal edilenlerin müracaat edecekleri bir merciin bulunması, buna paralel olarak yetkili makamların gündemine İnsan Hakları konusunun girmiş olması bile son derece olumlu bir gelişmedir. Bu tür incelemelerin kamu kuruluşlarının insan hakları konusunda bilinçlenmesine büyük katkısı olacaktır.

B.BELEDİYE:

Heyetimiz saat 16.00'da Mardin Belediyesi'ni ziyaret etmiştir. Belediye Başkanının Mardin Dışında bulunması sebebiyle yerine yardımcısı vekalet etmiştir. Belediye ziyaretinde başkan vekili belediye ile ilgili bilgiler vermiş ve hükümetten taleplerini heyetimize iletmiştir. Talepleri ektedir.

Belediye ziyaretinde il valisi de hazır bulunmuştur.

Başkan vekilinin kişiliğinden midir yoksa başka bir sebepten midir bilinmez ama konuşmaktan çekinen sindirilmiş bir görüntü verdiğinin altını çizmemiz gerekir.

C.CUMHURİYET BAŞSAVCIĞILI:

Heyetimiz saat 17.00 sularında Mardin Cumhuriyet başsavcılığını ziyaret etmiştir. Ziyarete cezaevi savcısı ve Cezaevi İzleme Kurulu üyeleri de hazır bulunmuştur.

Bu ziyarette özellikle cezaevi şartları konuşulmuş ve gerek savcıdan gerekse izleme kurulu üyelerinden rutin bilgiler alınmıştır.

Buradaki görüşmede, tutuklu başına ödenen 2 milyonluk günlük iaşe ödeneğinin azlığı ve cezaevi binasının yetersizliği altı çizilecek iki konu olarak öne çıkmıştır.

D.SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ:

Saat 18.00 sularında aynı binada bulunan Mardin Barosu heyetimiz tarafından ziyaret edilmiştir.

Baro Başkanı bu ziyarette iki noktaya dikkat çekmiştir:

1.Gözlem altına alınanların savunma hakları kanuna karşı hile yapılarak ellerinden alınmaktadır. Çünkü göz altına alınanlar hakkında, kanunda geçen "şüpheli" ya da "sanık" kelimesi kullanılmayarak, "ifade sahibi" kelimesi kullanılıyor, dolayısıyla sanık ya da şüpheli tanımından çıkarılarak, avukat istemediği belirtiliyor böylece kanuna karşı hile yapılarak sanık ya da şüphelinin savunma hakkı elinden alınıyor.

Bu uygulamanın çok önemli bir hak ihlali oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bundan sonra yapılan incelemelerde ifadelerdeki deyimlere dikkat edilmesi gerekmektedir.

2.Avukatların cezaevlerini ziyarette üzerlerinin aranması yasalara aykırı olmasına rağmen, yönetmelik gereği uygulanmaktadır. Oysa yönetmelik yasaya aykırı olamaz. Birkaç kişi mahkumlara cezaevine girmesi yasak olan cihazları soktu diye bütün avukatlara şüpheli muamelesinin yapılması yanlıştır.

Burada çıkış yolu olarak, girerken avukatın aranması değil, avukatla görüşen mahkumun/tutuklunun görüşmeden önce ve sonra aranması teklif edilmektedir ki son derece makul bir tekliftir.

Baro'da yaptığımız görüşmeye sonradan katılan baro eski başkanı Av. Cemal Artık, Mardin'in sürgün diyarı olarak anıldığını, bu intibain silinmesi gerektiğini ve devletin deneyimli bürokrat göndermesini talep etmiştir.

Bu toplantıya katılan tabipler odası temsilcisinin kayda değer bir şikayet ve talebi olmamıştır.

Aynı saatte İnsan Hakları Derneği sorumlusunun da gelmesi programlanmıştı ancak dernek başkanı bu görüşmede hazır bulunmadı.

Edinilen intiba odur ki Mardin'de sivil toplum örgütleri de OHAL etkisinden henüz kurtulabilmiş değil. Ancak resmi makamların denetimi altındaki örgütler faaliyet gösterebilmekte onların da ne kadar sivil olduğu tartışılır.

E.HALK:

Heyet, aynı gün (18.01.2003) saat 20.00'den sonra Mardin sakinlerinden birinin evinde halkla görüşmüştür.

Burada edinilen intiba, halkın geçen OHAL döneminde iyiden iyiye sindirilmiş olması gerçeğidir. OHAL kalktıktan sonra yasal olarak kısıtlamaların bulunmadığı ama gerek görevlilerin gerekse halkın henüz OHAL havasını üzerlerinden atamadıkları istikametindedir.

Köye dönüşün önünde engel bulunmamasına rağmen, kimi korucuların münferit olarak engelleme girişiminde buldukları söylenmektedir. Öte yandan köye dönmek isteyenlerin eski evlerinin kullanılamayacak durumda olması; yerleştikleri yeni mekanlara alışmış ve yeni bir hayat kurmuş olmaları sebebiyle dönmek istemedikleri de söylenmektedir.

OHAL kalktıktan sonra seyahat özgürlüklerine kavuştuklarını da söylemektedirler. Hatta bir vatandaş hiçbir baskı altında olmadığı o özel sohbet ortamında, "**Mardin'den Şırnak'a kadar özel arabamla gittim, kimse beni durdurmadı, kimse kimlik sormadı, ilk kez normale döndüğümüzü hissettim.**" demiştir.

İKİNCİ GÜN:19 OCAK 2003 PAZAR

A.İL JANDARMA KOMUTANLIĞI:

Heyet, sabah saat 09.00'da İl Jandarma Komutanlığını ziyaret etmiştir.

İl Jandarma Komutanı Jandarma Albay Yavuz Çiçek, heyetimizi yardımcılarıyla birlikte kapıda karşılamış ve makamında kısa bir çay faslından sonra İnsan Haklarıyla ilgili bir bilgilendirme brifingi vermiştir. Brifing metni ilişiktir.

Brifingte öne çıkan iki konu

- 1.İnsan Hakları ile ilgili eğitim faaliyetleri,
- 2.İnsan Haklarıyla ilgili başvurulara yapılan işlemler ve sonuçlarıydı.

Bu bilgiler de resmi bilgiler olduğu için üzerinde durmaya gerek olmadığı kanaatindeyiz.

Nezarethane:

Brifingten sonra aynı binanın zemin katında bulunan nezarethaneler heyetimiz tarafından incelenmiştir. Nezarethanelerin yönetmeliklere göre tanzim edilmiş ve düzenli oldukları gözlenmiştir. Şüpheliler hakkında tutulan zabıtlar incelenmiş ve usulüne uygun olduğu görülmüştür.

Mardin sınırları içindeki diğer karakollarda da benzer nezarethanelerin bulunup bulunmadığı sorusu, 71 Jandarma karakolu bulunduğunu, bu karakollarda nezarethane bulunmadığını, şüphelilerin derhal merkezlere sevk edildiği cevabı verilmiştir.

Ayrıca Mardin'in dağlık bölgesinde operasyonel faaliyetlerin devam ettiği açıklanmıştır.

İl Jandarma Komutanlığı'nın heyetin incelemesine iyi hazırlanmış olduğu, hazırlanan dosya ve verilen bilgilerden anlaşılmaktadır. Heyetin bütün soruları eksiksiz olarak cevaplanmıştır.

B.İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ:

Heyet 10.30'da İl Emniyet Müdürlüğünü ziyaret etmiştir. İl emniyet Müdürlüğünün de incelemeye çok iyi hazırlandığı gözlenmiştir. Burada da Emniyet Müdürü Orhan Kaya'nın makamında kısa bir çay faslından sonra bilgilendirme brifingine geçilmiştir.

Bu brifingte de daha önce Emniyet Genel müdürlüğü yetkililerinin verdiği bilgilere benzer resmi kayıtlara geçen bilgiler verildi.

Brifingte

- 1.Emniyet birimlerinin insan Hakları ile ilgili çalışmaları,

2.Emniyet personelini etkileyen işkence iddiaları
3.Hak ihlaliyle ilgili başvurular ve neticeleri ele alınmıştır. Brifing Ek-4 olarak rapora eklenmiştir.

Nezarethane:

Brifing faslından sonra merkez binadaki nezarethaneler ve sorgu odaları incelenmiştir. Burada Emniyetin de incelemeye çok iyi hazırlandığı görülmüştür. Her şey usulüne uygun olduğu gözlenmiştir.

Polis Merkezleri:

Heyet, Emniyet Müdürlüğü'nden yeni şehirde bulunan polis merkezine geçilerek incelemede bulunmuştur. Buradaki manzara polis merkezinin ve nezarethanelerin suça teşvik edecek(!) derecede düzenli ve konforlu olmasıdır.

İnsan kendini, “suçlulara verilen önem kadar keşke sokaktaki suçsuzlara da aynı ihtimam gösterilse” demeden edemiyor.

Her şey usulüne uygun üstelik abartılı şekilde uygun bulunmuştur!

Jandarma ve Emniyet her ne kadar içeriden böyle görünüyorsa da halk henüz OHAL korkusunu üzerinden atamamış ve güvenlik güçleri hakkındaki tereddüdü ve korkuyu üzerinden atmış değil. Hatta bazı vatandaşların anlattığına göre güvenlik güçleri hak ihlali sayılacak kimi faaliyetleri hala sürdürmekte ancak vatandaş korkusundan şikayet edememektedir!

C.SÜRYANİLER:

Heyet saat 12.00 sularında Süryani cemaatinin kilisesi olan Deyrulzaferan'ı ziyaret etmiştir.

Ziyarete kilisede görevli rahip Cebrail, heyetimize kiliseyi gezdirmiş ve cemaati hakkında heyete bilgi vermiştir.

Mardin'de 2000 (ikibin) civarında Süryani bulunduğunu, Süryaniliğin bir mezhep değil ırk (!) olduğunu, Süryanilerin Hristiyanlığın Ortodoks mezhebine mensup olduklarını anlatmıştır. Dini eğitim yapacak okullarının bulunmadığını ve bunun bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Dini eğitimlerini Türkiye dışında aldıklarını anlatan rahip Cebrail'in metropolit odasında çayını içtikten ve ziyaretçi defterini imzaladıktan sonra oradan ayrıldık.

Biz heyet olarak, Süryanilerin dini eğitim taleplerinin yerinde bir talep olduğunu ve dini eğitim yapacak okul konusunda devletimizin gereken kolaylığı göstermesinin yasal hakları olduğunu düşünmekteyiz.

D MARDİN CEZAEVİ:

Heyet saat 13.30'da Mardin Cezaevini ziyaret etmiştir. Önce başta başsavcı, cezaevi savcısı ve cezaevi müdür ve yardımcıları olmak üzere yöneticilerden bilgi alınmış sonra da teker teker tutuklu odaları gezilmiştir.

1.Cezaevi Kapasitesi ve Mevcudu:

Mardin cezaevinin kapasitesi 380 tutuklu olduğu halde ziyaret tarihinde 449 tutuklunun mevcut olduğu anlaşılmıştır. Mevcudun 490' a kadar çıktığı bilgisi verilmiştir.

Tutukluların 138'i Hizbullah, 160'ı PKK(KADEK) mensubu olmak üzere toplam 298 tutuklu terör mahkumu, geri kalanı da adli mahkumlardır.

Mahkumların 13'ü terör, 7'si adli olmak üzere toplam 20'si bayan, 14'ü de çocuklardan teşekkül etmektedir.

Cezaevi bölgedeki TOPLAMA MERKEZİ konumunda bir cezaevidir. İlçelerdeki tutuklular da önce buraya buradan başka cezaevlerine sevk edilir.

2.Cezaevi Personel ve bina:

Cezaevinin 162 personeli bulunmaktadır. Bu rakam tutuklu kapasitesi ile karşılaştırıldığında her 2 tutukluya bir görevli düştüğü görülmektedir.

Cezaevinde 1 müdür, 5 müdür yardımcısı, 1 idare memuru, 1 sayman, bir ambar memuru, 3 teknisyen, 3 şoför, 2 ahçı bulunmakta, 11'i bayan toplam 139 İnfaz Koruma baş memuru ve koruma memuru görev yapmaktadır.

Tutukluların yarısına tekabül eden koruma memurunun çokluğu cezaevi sistemindeki ve fiziki yapılarıdaki hantallıktan kaynaklanmaktadır.

Cezaevinde ayrıca 1 öğretmen, 1 tabip, 1 sağlık memuru, 1 hastabakıcı görev yapmaktadır.

Mardin cezaevi son derece eski, bakımsız ve hantal bir binaya sahiptir. Sağlık şartları açısından sağlıklı bir insanın buradan sağlam çıkması imkansızdır.

3.Tutukluların imkanları ve hakları:

Cezaevi yetkililerinin ifadelerine göre:

a.8 ila 12 kişilik odalarda kalıyorlar.

b.Her mahkumun haftada bir gün ziyaretçi kabul hakkı var.

c.Her mahkumun haftada bir kez 10 dakikalık telefonla görüşme hakkı var.

d..Mardin'deki su sıkıntısı sebebiyle her mahkumun haftada bir gün banyo hakkı var.

Her gün odalara, sabah akşam 20'şer dakika süreyle su verilmektedir.

e.Elektrik parasını kendileri ödemek kaydıyla odalarda televizyon ve buzdolabı kullanma hakları var.

f.24 mahkumun iş atölyesinde çalışma ve zaman geçirme hakkı var.

g.Hastalar için cezaevi tabibi mevcut, gerekirse hastaneye sevk edilmektedirler.

Cezaevi yetkilileri, elektrik paralarının mahkumlardan toplanmasında sıkıntı yaşandığını, günlük yemek ödeneğinin yeterli olmadığını ifade ettiler ve bayramlardaki açık görüşmelerin bayramın birinci ve ikinci günü yapılmasını ne mahkumların, ne yakınlarının ne de kendilerinin istemediğini, bu görüşmelerin bayram öncesi ve sonrasına ayarlanmasını talep ettiler.

4.Açlık Grevi:

Tutuklu odalarını gezmeden önce 40 gündür açlık grevi yapan bir mahkumu görmek istedik. Cezaevi revirinde açlık grevi yapan Fettah Karataş, Erzurum cezaevine nakil isteğiyle greve başlamış. Bakanlık doktorun olur raporuyla Erzurum'a sevk edilmesine izin vermiş. Görüştüğümüz cezaevi doktoru biraz yemek yemesinin ve direncinin artması halinde hemen Erzurum'a sevkedeceklerini söylüyor ama tutuklu "Ben açlık grevine Erzurum'da son vereceğim." diyerek sevk için gerekli tedaviyi reddediyor. Yakınları da kendisini ikna edememiş.

Heyet olarak kendisiyle görüştük. Biraz yemesini ve Erzurum'a hemen sevk edileceğini anlatmaya çalıştık ama nafile. Nuh diyor peygamber demiyor. Buradaki açlık grevinde bakanlık ve cezaevi yetkilileri tüm istekleri kabul ettiği halde, tutuklu, "Ben açlık grevine Erzurum'da son vereceğim." gerekçesiyle tedaviyi reddediyor. Dolayısıyla bu grevdeki sorumluluk tamamen tek taraflı olarak tutuklu Fettah Karataş'a aittir. Biz döndükten sonra tutuklunun Erzurum'a sevk edildiği öğrenildi..

5.Tutuklu odalarında inceleme:

Heyet daha sonra tutuklu odalarında inceleme yapmaya başlamıştır.

a.Bayan tutuklular: 7'si adli 13'ü terör mahkumu 20 kadın iki ayrı koğuştta bulunuyorlar.

aa.Adli tutuklular: adli tutuklu kadınların bulunduğu koğuşı ziyaret ettik. Dışardaki özel sorunları dışında cezaeviyle ilgili herhangi bir sorunlarının olmadığı gözlemlendi.

ab.Terör tutukluları: Terörden tutuklu 13 kadının bulunduğu odayı ziyaret ettik.

Burada 8 kişilik odada 13 tutuklunun bulunduğunu, kimilerinin ranzalarının da olmadığını ve yer yatağında yattıklarını gördük.

Tamamı PKK yanlısı terörden tutuklu kadınların 10'nun hiç okuma yazma bilmedikleri birinin ilk birinin ortaokul mezunu olduğunu tespit ettik.

PKK Kadınlar koğuşunun sözcülüğünü üstlenen bir tutuklu aşağıdaki şikayetleri dile getirmiştir:

1-Koğuş kalabalıktır, yerde yatan arkadaşların sağlığı tehdit altındadır.

2-Tutukluların aranmasında askerler istenmemektedir.

3-Gardiyanlar keyfi uygulamalar yapmaktadırlar

4-Müdürler arasındaki koordinasyonsuzluğun olumsuz etkilerinin kendilerine yansması

5-Çamaşır, mektup ve kalorifer komisyonunun kadınlara devredilmesi isteniyor

6-Yemekler kalitesiz, ekmekler çamurlu geliyor.

7-İşe bedeli az.

8-Diyetlilerin diyetine dikkat edilmiyor, diyetliler için diyet ekmeği isteniyor.

9-Banyo malzemelerine tutukluların ödeme yapması doğru değil.

10-Kantinde keyfi uygulama var

11-Cezaevine gelen heyetlerin kendilerine uğramaması(Bu arada heyetimize ziyaret için teşekkür edildi)

12-Bazı hastalıklara karşı aşı yapılması lazım, yapılmıyor.

13-Dışarıdan gelen yemeklerin içeri sokulmaması.

14-İstenilen kitapların elde edilememesi, yönetimi kitapları vermemesi.

15-Yeni gelen tutuklulara yönelik tehditlerin bulunması.

b.Erkek Tutuklular:

Erkek tutuklular da Hizbullah, PKK ve bağımsız PKK olmak üzere 3 gruptan oluşuyor.

ba.Hizbullah Grubu:Hizbullah grubundan ziyaret ettiğimiz odada, tutuklular ilk kez bir heyetin kendilerini ziyaret etmesinden duydukları memnuniyeti dile getirdiler, ayaküstü dinlediğimiz için de teessüf ettiler.

Şikayet ve taleplerini şu şekilde sıraladılar:

1-ortak alanların ihdas edilmesi ve tutukluların diğer tutuklularla ortak alanda bir araya gelmesi bir ihtiyaçtır.

2-Çalışma atelyelerinin oluşturulması ve iş üretmelerine imkan verilmesi.

3-Eğitim kurslarının düzenlenmesi

4-Açık ve kapalı görüşlerde, telefon yerine diyafon uygulamasına geçilmesi, 3. dereceden akrabalara ve arkadaşlara açık görüş imkanı getirilmesi

5-Ziyaretçilerin alışveriş yapacağı bir kantinin açılması

6-İşe bedeli yetersizdir.

7-Cezaevi kantini çok pahalı. Yönetim tutuklular üzerinden rant elde ediyor.

8-Diyet için kurul raporu gerekirken, kurum raporuyla yetiniliyor ve diyet uygulayacak tutuklulara gerekli diyet imkanı sağlanmıyor. Verilen diyet yemekleri de yenmiyor.

9-tutuklular sevk edilirken verilen kumanyalar yetersiz kalıyor, bozuluyor, yolda satın alınmasına izin verilmiyor. Oysa jandarma kendisine aldığı yiyecekte tutukluya da parasını tutukludan alarak satın alabilir.

10-Hastahaneler tutuklularla yeterince ilgilenmiyor. Durumu ciddi olan tutuklular var görmezden geliniyor. Somut örnekler vardır. Diş protezi ve gözlük gibi doğal ihtiyaçlar bile ıskalanıyor.

11-Kimi tutuklular açık öğretimde okuyor bunların eğitim giderlerine devletin yardımcı olması gerekir.

12-Haftalık telefon görüşmesinde telefonu personel açıyor, konuşma süresince yakın durarak tutukluyu dinliyor, telefona öteki taraftan ikinci birinin gelmesi halinde müdahale ediliyor.

13-Elbise sınırlamasının kaldırılması lazım. Yeni elbise geldiğinde eğer sayının üstünde ise eskisi alınıyor. Oysa tutuklunun ihtiyacı oluyor.

14-Ütü imkanı yok.

15-Tutuklunun parası idarede kalıyor, herkesin parası kendisinde kalması lazım.

16-Odalardan elektrik parası toplanıyor, elektrik faturasını idare ödemeli.

17-Sıcak su az geliyor yetersiz.

18-Tutuklulara gelen dergi ve kitaplar geç geliyor. İdare keyfi olarak geciktiriyor.

19-Havalandırmalar bozuk.

20-Kimileri sevk istiyor reddediliyor, kimileri de istemeden sevk ediliyor.

21-Kronik hastalığa tutulanlar tutuksuz yargılanmalı.

22-Bayramlarda mahkumlar arasında bayramlaşmalara izin verilsin.

23-İşkenceden sakat olanlara davacı olma hakkı verilsin.

24-Tutukluların aile ve akrabalarına polis baskısı yapılıyor kalksın.

25-Tutuklu ailelerinin geliri olmadığı için çocuklarına eğitim yardımı yapılsın.

26-Yıllardır süren mahkemeler var, artık bir karar versin.

bb.Bağımsız PKK'lılar: Bunlar devletle işbirliği içine girmiş itirafçı olmuş PKK'lılar. Cezaevindeki genel şikayetler dışında hiçbir şikayetleri ve hiçbir istekleri olmadı.

bc.PKK(KADEK) Koşuşu: Cezaevi her ne kadar tutukluların kaldığı mekanlara oda diyorsa da 13-14 kişi kaldığı için küçük koşuş demek de mümkün.

Bu koşuşta PKK'ya bağlılığı hala devam eden tutuklular vardı. Koşuşa örgüt disiplini hakimdi. İçlerinden sadece bir kişi konuşuyor diğerleri onu onaylıyordu. PKK koşuşunun istekleri satır başıyla şöyleydi:

1.Başkanın(!) üzerindeki baskılar kalksın, başkan serbest bırakılsın.

2.İkinci dereceden akrabalar görüş izni verilsin.

3.Paralar idarede kalmasın.

4.Kantin çok pahalı.

5.Yemekler yetersiz ve kalitesiz. İaşe ödeneği artırılsın.

6.Ortak yaşam alanları oluşturulsun.

7.Mimari yapı çok kötü.

8.Sağlık sorunlarıyla ciddi olarak ilgilenilsin..

9.sağlık hizmetleri yetersiz.

10. ambulans bulunsun.

11.ilacı parasını devlet versin.

12.Politik dergi ve kitaplar serbest olsun.

13.Görüş saatleri uzatılsın,

14.Telefonlar dinlenmesin.

15.Kantin dışında alışveriş imkanı olsun.

16.dışardan yemek girişi serbest olsun.

17.Yeni gelen PKK'lı tutuklular başka koşuşlara verilmesin.

18.6 kişilik oda 14 kişi kalıyor, odalar yetersiz.

19.Telvizyon ve radyo var ama teyp izni yok.,odalarda teyp bulundurma hakkı verilsin.

Mahkumların farklı 5 koşuşunu inceledikten sonra cezaevi personelinin dertleri de heyet tarafından dinlenmiş ve en az tutuklular kadar onların da kimi haklardan mahrum oldukları gözlenmiştir.

- 1.Cezaevine gidiş gelişlerde servis bulunmadığı için büyük sıkıntı çektikleri,
- 2.4.dereceye inen infaz memurlarının diğer personelin yararlandığı ek göstergeden yararlanmadıkları ve
- 3.Yıpranma farkı almadıkları anlaşılmıştır.

E.KIZILTEPE:

Heyet akşam Kızıltepe ilçesine geçmiş ve orada halkı dinlemiştir. Halkın genelde şikayeti elektrik faturalarının yüksekliğindedir.

ÜÇÜNCÜ GÜN: 20 OCAK 2003 PAZARTESİ

Heyetimiz üçüncü gün Çocuk Esirgeme Kurumu ve Huzurevini ziyaret etmiş ve saat 13.00'e kadar tarihi mekanları gezmiş gezerken de halkla birebir temas sağlayarak nazbını tutmuştur.

Halkın OHAL ile ilgili konularda çekimser davrandığı ve sindirilmişliği, ekonomik konularda konuşmayı tercih ettiği gözlenmiştir.

Saat 14.00'te Mardin'den ayrılan heyetimiz 14.50 uçağıyla Ankara'ya dönüş yapmıştır.

SONUÇ:

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Mardin heyeti olarak yapılan ziyaret ve incelemenin son derece faydalı ve verimli olduğu ve benzer incelemelerin aralıksız sürdürülmesinin yararlı olacağı kanaatine vardık.

Mardin'e yaptığımız ziyaret sırasında gördük ki,

1.OHAL dönemi halk üzerinde büyük bir baskı oluşturmuş ve halk henüz kendisini bu baskının psikolojisinden kurtaramamış. Devlet görevlilerine özellikle güvenlik güçlerine karşı çekingen ve korku ruh halini yaşıyor.

2.Bununla birlikte OHAL kalktıktan sonra seyahat özgürlüğüne kavuşmanın verdiği bir normalleşme sürecine girmiş görünüyor.

3.köye dönüş yolu yasal olarak açılmış ancak fiilen engelli hale gelmiş görünmektedir. Kah terk edilen köydeki evlerin kullanılamaz hale gelmesi, kah evlerin birileri tarafından işgal edilmesi, kah yerleştiği yeni mekana alışmış olması sağlıklı bir şekilde köye dönüşü engellemektedir.

4.Sivil toplum örgütleri eski baskının etkisiyle olsa gerek yeterince aktif görünmemektedir.

5.Valilik, Jandarma, Emniyet ve öteki kamu kuruluşları heyetin incelemelerine kusursuz bir şekilde hazırlanmış oldukları gözlenmiştir. İnsan haklarına resmi evrak üzerinde de olsa gösterilen ihtimam normalleşme süreci açısından sevindirici bir gelişmedir.

6.İnceleme yapılan nezarethanelerin yasalara ve yönetmeliklere uygun olduğu görülmüştür.

7.Avukatların tutuklularla görüşmelerinde üzerlerinin aranmasının yasaya aykırı olduğu, avukat yerine tutuklunun görüşme öncesi ve sonrası aranmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

8.Mardin cezaevinin fiziki yapı olarak çok eski ve insan sağlığına uygun olmadığı, kapasitesinin üzerinde tutuklu mevcuduyla hem tutuklu hakları hem de personel haklarının ihlal edildiği gözlenmiştir.

9.Tutukluların genel olarak durumlarının dışarıdaki açlık sınırının altında yaşayan vatandaşlardan daha iyi olduğunun altını çizmemiz gerekir.

Bununla birlikte tutukluların kimi haklardan mahrum bırakıldıkları gözlenmiş ve

- a.Cezaevi kapasitesinin üzerinde mahkum mevcudu olduğu
- b.İaşe bedelinin yeterli olmadığı,
- c.Yeterli sağlık hizmetinin verilmediği,
- d.Kantin alışverişinin sağlıklı olmadığı
- e.Diyetli tutukluların mağdur edildiği,
- f.Yakınlarının getirdiği yiyeceklerin içeri alınmadığı,
- g.Kimi yayınların yasak olmamasına rağmen tutukluya verilmediği
- h.Tutuklu yakınlarına baskı yapıldığı
- i.Bayram görüşlerinin bayram öncesi ve sonrasına kaydırılması hem tutuklular hem personel hem de ziyaretçiler açısından daha faydalı olacağı
- k.Ziyaretçi kabulündeki yakın akraba sınırlamasının kaldırılmasının faydalı olacağı kanaatine varılmıştır.

Bazı şikayet konusu hususların gerçek olup olmadığının tespiti için yeniden incelemeler yapılmasının uygun olacağını düşünmekteyiz.

10.Cezaevi personelinin de servisi bulunmadığı, infaz memurlarının ek göstergeden yararlanmadıkları ve kendilerine yıpranma risk payı verilmediği anlaşılmıştır.

11.İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun bu ve benzer ziyaret ve incelemeleri hak ihlallerinin azalmasına katkıda bulunacağı kanaati oluşmuştur.

Arz olunur.

Ersönmez Yarbay
Ankara Milletvekili

Mehmet Atilla Maraş
Şanlıurfa Milletvekili

Resul Tosun
Tokat Milletvekili

EKLER

- EK-1 Valilik Brifingi
- EK-2 Belediye Brifingi
- EK-3 Cezaevi İzleme Kurul Raporu
- EK-4 Jandarma Brifingi
- EK-5 Emniyet Müdürlüğü Brifingi
- EK-6 Tutuklu ve Hükümlüler derneği Raporu